

katholieke volkspartij

FEBRUARI/MAART 1970

«ontwerp - kernprogramma»

werkstuk voor de werkgroepen van de
Katholieke Volkspartij

Zeer geachte dames en heren, leden van de KVP-werkgroepen.

Zoals u bekend zal zijn, heeft de partijraad eind november van het vorig jaar de wens naarvoren gebracht, dat uiterlijk op 1 maart 1970 een ontwerp-kernprogram tot stand zou komen. Dit ontwerp diende gebaseerd te zijn op de „Blauwdruk voor de zeventiger jaren” en de hoofdpunten, zoals die door de werkgroepen zijn aangegeven.

Tussen die partijraadsvergadering en thans zijn door een daartoe ingestelde stuurgroep — en mede dank zij de medewerking en de adviezen van velen — verschillende weekends her en der in het land besteed aan deze in zo'n korte tijd nauwelijks te volbrengen opdracht.

Het hierbijgaande stuk is het resultaat van onze arbeid. Wij hebben getracht een aantal kernpunten voor verschillende terreinen van het overheidsbeleid voor de periode 1971-1975 aan te geven. Daarbij zijn in beginsel niet opgenomen die punten, waarvan vaststaat, dat zij reeds in het parlement in behandeling zijn of daar binnenkort aan de orde zullen komen.

Ondanks dat is ons stuk uitgegroeid tot een 130-tal programpunten. Het is aan de partij — en in de tijdsvolgorde het eerst aan de werkgroepen — om aan te geven, welke omvang een kernprogram in definitieve vorm zal moeten hebben.

Voorts zult u in het werkstuk geen beschouwingen aantreffen. De stuurgroep is van mening, dat zowel in de resoluties van de partijraad, als in de Blauwdruk en in de rapporten van de „Groep van 18” reeds duidelijk de visie is aangegeven, vanwaaruit onze partij haar weg — ook programmatisch — zal kunnen bepalen.

Voor wat de volgorde van de hoofdstukken betreft heeft de stuurgroep zelf geen voorkeur uitgesproken. In grote lijnen heeft hij zich gehouden aan de

.....
.....
De volgende vergadering van onze werkgroep ter behandeling van bovenstaand
werkstuk zal worden gehouden op

om uur

op het adres

**DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN**

Gaarne rekenend op Uw aanwezigheid,

rapporteur

volgorde van belangrijkheid, die door de werkgroepen in april 1969 is aangegeven. Het is thans wederom aan u ook op dit punt voorstellen te doen.

Met betrekking tot enkele punten was de stuurgroep niet unaniem in zijn mening. Bij de betreffende punten is dit in de tekst aangegeven.

Het is niet voor niets, dat op verzoek van het dagelijks bestuur van de partij dit werkstuk het eerst aan de werkgroepen wordt voorgelegd. Zij zijn een zeer levend, actief en opbouwend element in de partij. Het resultaat van uw werk is van groot belang voor het beleid van de KVP.

Nog op één punt willen wij in het bijzonder wijzen. In dit stuk is een financiële paragraaf opgenomen die, indien hij in beginsel wordt overgenomen, op naar onze mening evenwichtige wijze een extra-last legt op de belastingbetalers, maar daardoor uiteraard ruimte schept voor een aantal eisen die in het program worden gesteld. Het is niet moeilijk verlangens op papier te zetten. Maar ook bij het tot stand komen van meer financiële ruimte moet een strenge selectie worden gemaakt bij de prioriteitenbepaling.

De stuurgroep is ervan uitgegaan, dat de overheid van jaar op jaar over ongeveer 700 miljoen aan extra-middelen zou kunnen beschikken (700, resp. 1400, 2100 en 2800).

Het is daarbij nuttig — uitdrukkelijk als een enkel voorbeeld aangegeven — te weten, dat b.v. 1000 woningwetwoningen extra 40 miljoen gulden vragen; dat een nieuwe medische faculteit, inclusief een academisch ziekenhuis, 500 miljoen kost; dat verlaging van de leerlingenschaal met één punt, inclusief stichtings- en inrichtingskosten, bij het basisonderwijs per jaar 28,5 miljoen vergt, bij het kleuteronderwijs 13 miljoen per jaar; dat een redelijk overdekt zwembad 1,5 miljoen kost en een sporthal 1 miljoen; dat een recreatievoorziening in de grootte van het Amsterdamse bos ongeveer 300 miljoen kost.

Voor dit punt vraagt de stuurgroep uw bijzondere aandacht.

In overleg met de Centrale Werkgroep is een aantal vragen opgesteld, die wij u gaarne ter beantwoording voorleggen.

Deze vragen luiden als volgt:

1. Welke programpunten uit het ontwerp acht de werkgroep in een kernprogram overbodig?
2. Met welke programpunten uit het ontwerp is de werkgroep het uitdrukkelijk oneens en waarom?
3. Welke zéér belangrijke programpunten, die naar de mening van de werkgroep zeker in een kernprogram moeten voorkomen, zijn niet vermeld in het ontwerp?
4. Welke prioriteiten wenst de werkgroep per hoofdstuk te stellen?
5. Wat zijn volgens de werkgroep de 10 belangrijkste hoofdstukken van het ontwerp en in welke volgorde van belangrijkheid dienen deze te worden geplaatst?
6. Welke 10 punten uit het ontwerp acht de werkgroep het meest interessant/aansprekend?
7. Welke algemene opmerkingen wenst de werkgroep ten aanzien van het kernprogram overigens nog te maken?

De stuurgroep, die u dit ontwerp ter discussie voorlegt, is als volgt samengesteld:

Prof. dr. P. A. J. M. Steenkamp (voorzitter), Prof. mr. A. A. M. van Agt, drs. M. J. J. van Amelsvoort, drs. H. A. M. Elsen, P. J. Engels, dr. D. H. M. Meuwissen, Ir. J. J. W. Stienen en P. H. van Zeil. De stuurgroep werd geassisteerd door mej. A. N. A. M. Pillot en mr. Frank A. Bibo.

De stuurgroep ziet met belangstelling uit naar uw opmerkingen en commentaar. Zodra de rapporten van de werkgroepen in een verzamelrapport zijn samengevat, zal de stuurgroep aan de hand van de opmerkingen uit de werkgroepen een definitief ontwerp opstellen, dat aan de partij wordt aangeboden. Dan volgt de behandeling van het kernprogram in afdelingen en kringen, waarna de partijraad het kernprogram definitief zal vaststellen.

Met vriendelijke groeten.

P. Steenkamp

N.B. De rapportformulieren worden uiterlijk 13 april a.s. op het werkgroepen-secretariaat verwacht.

~~~~~

*

Op elk moment kunt U zich aanmelden voor de schriftelijke cursus

BURGERSCHAPSKUNDE

*

Voor elk kaderlid een onmisbare politieke blikverruiming.

*

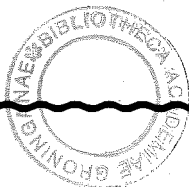
40 lessen over staatsrecht en staatkunde, actuele politieke zaken en feitenmateriaal, voor slechts f 25,—.

*

Aanmelding: Stichting Burgerschapskunde, Postbus 349, Leiden.

~~~~~

*

Ontwerp - kernprogram

BOUWBELEID

1. Een voortschrijdend meerjarenplan voor de bouwnijverheid ontwikkelen, waarin voor de verschillende streken van het land de produktie per sector van bedrijvigheid wordt aangegeven.
2. Een woningbouwprogramma dat voorziet in een stijging van het aantal woningen met 3.000 tot 4.000 per jaar.
3. Bijzondere maatregelen om te voorzien in de woningbehoefte van de minderdraagkrachtigen: aanvullende subsidies, een betere verdeling van de woningvoorraad, met name door aan de gemeentebesturen de bevoegdheid te geven woningen met lagere huren bij voorrang aan de minderdraagkrachtigen toe te wijzen, en het bouwen van aantrekkelijke nieuwe woningen.
4. Wettelijke voorzieningen die in het bijzonder zijn afgestemd op stadsvernieuwing en krotopruiming: het vaststellen van saneringsplannen voor de bebouwde kom mogelijk maken en een snellere onteigeningsprocedure in het leven roepen.
5. Een huur- en subsidiebeleid dat erop is gericht:
 - de kwaliteit van de te bouwen woningen te verbeteren door hoge aanvangssubsidies;
 - voldoende kapitaal voor de verwezenlijking van het woningbouwprogramma beschikbaar krijgen door het verstrekken van overheidssteun;
 - het aantal eigen woningen te vergroten, met name in de kring van de minderdraagkrachtigen, mede door vrijstelling van registratierecht bij overdracht;
 - standsvernieuwing en krotopruiming te versnellen door uitbreiding van de subsidiëring;
 - geleidelijk aan de kostprijs huur tot uitdrukking te brengen;
 - de huurprijzen verder te harmoniseren.

DEMOCRATISERING VAN DE ONDERNEMING

6. De ontwikkeling naar democratischer structuren in de ondernemingen bespoedigen door voortgaande vernieuwingen langs de hoofdlijnen van de betreffende wetsontwerpen en van het onlangs verschenen SER-advies inzake de herziening van het ondernemingsrecht.
Ruimer bevoegdheden voor de ondernemingsraad dan in het wetsontwerp voorzien, o.a. door aan dit college het recht toe te kennen mede te beslissen over het vaststellen van criteria voor de benoeming van leidinggevende functionarissen en in beroep te gaan bij de rechter tegen kennelijk onredelijke beslissingen van de leiding van de onderneming. Aan de ondernemingsraad worden geen aangelegenheden ter medebeslissing voorgelegd die het voorwerp vormen van onderhandelingen met de vakbeweging. De jaarverslagen rapporteren mede over hetgeen ter verwezenlijking van de democratisering is verricht.
7. In een wettelijke regeling aan de individuele werknemer de mogelijkheid verschaffen binnen de onderneming beroep in te stellen tegen beslissingen waardoor hij rechtstreeks in zijn belang wordt getroffen.
8. Iedere werknemer die lid is van een vertegenwoordigend lichaam, krijgt het recht met behoud van zijn aanspraak op loon deel te nemen aan de vergaderingen van dat college en zijn commissies.
9. Voor ondernemingen die zich voor hun kapitaalvoorziening dan wel door de aard van het bedrijf een beroep doen op het vertrouwen van het publiek, staat de rechtsvorm van „besloten vennootschap” niet ter beschikking.
Grotere „besloten vennootschappen” publiceren ten minste een balans. Als criteria voor deze publikatieplicht komen in aanmerking: het aantal werknemers, de balanstelling en het geplaatste kapitaal.
10. Wettelijke grenzen stellen aan de vrijheid om door middel van oligarchische constructies de zeggenschap van de gewone aandelen in een vennootschap te beknotten.

ECONOMISCHE MACHT VAN DE ONDERNEMING

11. Effectieve controle op het gebruik van economische macht door toepassing van de daartoe in de nationale en supranationale wetgeving gegeven mogelijkheden.
12. Normen en procedures vaststellen — met inachtneming van de belangen van werknemers en aandeelhouders — voor de vorming van fusies en machtsconcentraties. Invoering van een preventief overheidstoezicht op fusies en andere transacties die tot ongewenste machtsconcentraties kunnen leiden.

Aan de overheid de bevoegdheid verlenen toezicht uit te oefenen op het overnemen van Nederlandse bedrijven door buitenlandse ondernemingen en daarbij zonedig in te grijpen, met name wanneer de belangen van werknemers of aandeelhouders worden bedreigd.

13. Garanties scheppen, dat de activiteiten van een aantal marktbeheersende ondernemingen (waaronder levensverzekeringsbedrijven) niet indruisen tegen het algemeen belang, met name het belang van de consumenten; b.v. door aan de nationale of supranationale overheid de bevoegdheid toe te kennen een of meer commissarissen aan te wijzen.
14. Effectieve zeggenschap voor de overheid in ondernemingen waarin zij door een deelneming of een omvangrijke garantie betrokken is, b.v. door middel van één of meer commissarissen.
15. Bij een voordracht tot benoeming van een commissaris of een directeur van een onderneming worden alle functies bekend gemaakt die de kandidaat in het bedrijfsleven reeds vervult.
16. Maatregelen ter bevordering van een objectieve voorlichting aan de consument en ter bestrijding van schadelijke effecten van de reclame (zie ook 115).

ONDERWIJS EN ONDERZOEK

Algemeen

17. Door een samenstel van voorzieningen — in antwoord op de maatschappelijke behoeften — iedereen de gelegenheid bieden onderwijs te ontvangen dat bij zijn belangstelling past, zijn talenten tot maximale ontplooiing brengt en vormt tot een kritisch bewustzijn ten opzichte van mens en samenleving.
18. Intensivering van her- en bijscholing. Het schriftelijk onderwijs en het avond- en vakantieonderwijs verder uitbouwen. Op langere termijn het gebruik van radio en televisie als volwaardige onderwijsmethode erkennen, ook voor tertiair en wetenschappelijk onderwijs (open universiteit).
19. Onderzoek naar een doelmatiger bekostiging van openbaar en bijzonder onderwijs. Geleidelijk aan: kosteloos onderwijs tot de leeftijd van 18 jaar; wie boven deze leeftijdsgrens nog onderwijs ontvangt, betaalt een reële bijdrage in de kosten daarvan. Daartoe kan een rentedragend voorschot worden verstrekt, dat ook voorziet in de kosten van levensonderhoud.
(Minderheid wil: op langere termijn alle onderwijs en voor het volgen daarvan noodzakelijk levensonderhoud kosteloos).
20. Bevordering van fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek op basis van nationale en internationale coördinatie. Gedurige bezinning op ethische implicaties en op de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de onderzoeker.

Een afzonderlijke bewindsman voor de coördinatie van wetenschappelijk onderzoek en technologie.

Kleuter-, basis- en voortgezet onderwijs

21. Een eerste aanzet tot voorzieningen voor peuters en een flexibele overgang van het kleuter- naar het basisonderwijs. Een nieuwe opzet van het basisonderwijs met doorbreking van het jaarklassen-systeem. Verdere verlaging van de leerlingenschaal.
22. Experimenten met de middenschool en met het integreren van beroepsonderwijs in scholengemeenschappen stimuleren.
23. Op langere termijn: een onderwijsstructuur, gebaseerd op een vloeiender overgang tussen de verschillende schooltypen; verschuiving van de definitieve beroepskeuze naar de leeftijd van 15 jaar en verlenging van de leerplicht tot 18 jaar.
24. Meer ruimte in het leerplan voor lichamelijke vorming, zelfexpressie, musische en kritische vorming.
25. Organisatievormen scheppen voor een harmonische samenwerking tussen ouders en docenten in het kleuter- en basisonderwijs en voor het dragen van gezamenlijke verantwoordelijkheid door schoolbesturen, docenten, ouders en leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Vorming van de werkende jeugd (zie ook 21, 22, 23, 98 en 110)

26. Met ingang van september 1971 fasegewijs voor de opeenvolgende leeftijdscategorieën een partiële leer- en vormingsplicht invoeren die uitmondt in participatie-onderwijs.
27. Meer evenwicht brengen in de besteding van gemeenschapsgelden voor werkende jongeren en die voor uitsluitend studerende jongeren.

Tertiair en wetenschappelijk onderwijs

28. Nieuwe studierichtingen in het hoger beroepsonderwijs, die hun pendant vinden in het wetenschappelijk onderwijs. Een vloeiende overgang van het hoger beroepsonderwijs naar het wetenschappelijk onderwijs.
Op langere termijn een zo volledig mogelijke integratie.
29. Een wettelijke regeling die — uitgaande van de kritische functie van de wetenschapsbeoefening en van medezeggenschap voor alle geledingen op alle niveaus — het kader aangeeft waarbinnen de universiteiten en hogescholen zelf kunnen bepalen, hoe zij aan de democratisering van onderwijs en onderzoek gestalte geven.
30. Een propedeutisch examen dat een aanvaardbaar selectie criterium vormt voor voortzetting van de universitaire studie.
Indeling van die studie in twee fasen. De eerste, van korte duur, geeft een kritisch-wetenschappelijke specialistische vorming; de tweede leidt op tot zelfstandig wetenschappelijk onderzoeker.

31. Ruime aandacht in het universitaire studieprogramma voor wetenschapstheorie, maatschappijwetenschappen en wijsbegeerte.

WERKGELEGENHEID

32. Tezamen met het bedrijfsleven een richtinggevende sociaal-economische programmering op middellange termijn, uitgesplitst naar de verschillende streken van het land en de belangrijkste bedrijfstakken, opstellen en regelmatig aanpassen.
33. Bijzondere aandacht voor de herstructurering van gebieden met kwetsbare bedrijfstakken of te weinig werkgelegenheid (b.v. noorden des lands). Vestigingen van industrieën en dienstverlenende bedrijven in die gebieden stimuleren; door middel van scholing de betrokkenen tijdig daarop voorbereiden.
34. Initiatief nemen tot oprichting van een onafhankelijke instantie die de totstandkoming van fusies bevordert waar deze wenselijk zijn voor het behoud van de werkgelegenheid.
35. De Raad voor de Arbeidsmarkt geeft niet alleen aandacht aan de economische, maar ook aan de pedagogische, didactische en sociaal-psychologische aspecten van de werkgelegenheidsproblemen.
36. In het kader van de Europese Gemeenschappen een gemeenschappelijk werkgelegenheidsbeleid ontwikkelen.

INKOMENS- EN VERMOGENSVERHOUDINGEN

37. Het gehele overheidsbeleid wordt mede gericht op het verkrijgen van rechtvaardiger inkomens- en vermogensverhoudingen; met name het beleid ten aanzien van het onderwijs, de arbeidsmarkt, de verschillende vormen van inkomen, de sociale uitkeringen, de prijzen, de belastingen, de collectieve voorzieningen en de — noodzakelijke — economische groei.
38. Regelmatig overleg tussen de overheid en de betrokken groepen over de programmering van een sociaal-economisch beleid dat mede zorgt voor deze rechtvaardiger inkomensverhoudingen. Ten dienste van dat beleid alle relevante gegevens actueel en doorzichtig maken.
39. De stijging van het minimumloon koppelen aan de gemiddelde loonindex, zodat het aandeel van de laagstbetaalde werknemers in de groei van de welvaart wordt verbeterd.
40. Een onderzoek instellen naar de middelen die kunnen leiden tot een gegarandeerd minimuminkomen voor niet-loontrekkenden.
41. Het invoeren van systemen van winstdeling, winstdelingsspaarregelingen, spaarloon, vermogensaanwasdeling en investerings-

loon met kracht stimuleren ter bevordering van rechtvaardiger inkomens- en vermogensverhoudingen, bezitsvorming en van een wijd verbreide deelneming aan de nationale besparingen. Bereikt dit beleid geen goede resultaten, dan wettelijke voorzieningen overwegen die tot het treffen van zulke regelingen verplichten.

42. Premiespaarregelingen stimuleren door de geldende inkomensgrens en het niveau van de vrijgestelde bedragen te verhogen.
43. Verhoging van successie- en schenkingsrechten bij verkrijging van verwanten in de zijlijn of van derden, tenzij de verkrijging het karakter draagt van uitgesteld loon of van pensioen.
Verhoging van de vrije voet bij verkrijging in de rechte lijn of van de echtgenoot en verhoging van de tarieven daarboven. Daarbij zal de totale opbrengst ten minste gelijk moeten blijven. (Een minderheid is van mening, dat deze clausule moet gelden zowel voor de rechte lijn als voor de zijlijn en derden tezamen.) Onderzoeken, of in de tarieven van deze rechten een progressie naar het vermogen van de verkrijger kan worden aangebracht.
44. Een afzonderlijke belasting op vermogenswinsten overwegen; daarbij rekening houden met de invloed van de geldontwaarding, de behandeling van vermogensverliezen, de omvang van de inningskosten en de structuur van de bestaande vermogensbelasting.

INTERNATIONALE POLITIEK

45. De internationale politiek moet geheel gericht zijn op het bevorderen van vrede, het waarborgen van veiligheid en het scheppen van een rechtvaardige welvaartsverdeling in de wereld.
46. Aan de Verenigde Naties meer taken en bevoegdheden toekennen, met name vredebewarende taken uitbreiden.
Rassendiscriminatie, apartheidspolitiek en andere schendingen van de rechten van de mens, vooral in landen onder een dictatoriaal regime, bij voortduring tegengaan.
De Chinese Volksrepubliek toelaten als lid van de Verenigde Naties.
47. Als lid van de Ontwapeningscommissie in Genève heeft Nederland tot taak zich bijzonder in te spannen voor het beheersen en verminderen van de bewapening, met name voor een verbod op het gebruik van biologische en chemische wapens.
Geen Westeuropese kernmacht. Ontspanning tussen Oost en West bevorderen door een Europese veiligheidsconferentie, die zich ontwikkelt tot een orgaan voor permanent overleg, en door het onderhouden van culturele en commerciële betrekkingen.
Volkenrechtelijke erkenning van de Duitse Democratische Repu-

- bliek — gekoppeld aan een regeling voor West-Berlijn — in bondgenootschappelijk verband. De Oder-Neisse-linie als grens erkennen.
48. In afwachting van een Europees of mondiaal veiligheidssysteem de Noordatlantische Verdragsorganisatie (NAVO) handhaven. Ook de NAVO zoveel mogelijk als vredesinstrument gebruiken. Meer inspraak voor het parlementaire orgaan van de NAVO in het beleid van de organisatie. Permanente druk op Griekenland en Portugal. Voorkomen, dat wapens uit NAVO-landen worden gebruikt in koloniale conflicten.
49. Versterking van de Europese Commissie; ruimer bevoegdheden voor het Europees Parlement, met name ten aanzien van de supranationale wetgeving.
50. In het kader van een internationale ontwikkelingsstrategie overeenkomsten sluiten over de prijzen van grondstoffen en voorkeurstarieven instellen voor halffabrikaten en eindprodukten uit ontwikkelingslanden.
51. Tenminste 1 % van ons bruto nationaal produkt bestemmen voor ontwikkelingshulp; deze hulp in toenemende mate verstrekken door tussenkomst van particuliere organisaties, zoals missie en zending. Hulp bieden bij het voeren van een bevolkingspolitiek, mits het ontwikkelingsland zelf erom vraagt en de eigen verantwoordelijkheid van de mensen aldaar wordt geëerbiedigd. Actieve steun voor regeringen en bewegingen die de maatschappelijke positie van de minstbedeelden trachten te verbeteren, in het bijzonder in Latijns Amerika. Initiatief nemen tot oprichting van een Westeuropees ontwikkelingsfonds voor Latijns Amerika.

VOLKSGEZONDHEID

52. Eerbied voor het menselijk leven ligt ten grondslag aan het beleid ten aanzien van de volksgezondheid.
53. De wetgeving op de milieuhygiëne verder ontwikkelen: te wapen tegen de verontreiniging van bodem, water en lucht en tegen het lawaai. Als economisch beginsel geldt daarbij, dat de veroorzaker van de overlast betaalt.
54. Geen etherreclame voor tabaksprodukten.
55. De werving en opleiding van de medische hulpkrachten verbeteren om het gevaar af te wenden, dat het hoger gekwalificeerde medische personeel overbelast raakt.
56. De vorming van samenwerkingsverbanden tussen huisartsen stimuleren.

57. Bij het ontwerpen van plannen voor ziekenhuizen en verpleegthuizen rekening houden met het gegeven, dat — als gevolg van het voortschrijden van de techniek en van de daardoor teweeggebrachte verzakelijking — de behoefte aan zieken- en verpleeghuizen op een ideële grondslag weer toeneemt.
58. In ziekenhuizen en daarmee vergelijkbare inrichtingen (ziekenhuis-) raden in het leven roepen die, evenals de ondernemingsraden in het bedrijfsleven, waarborgen bieden voor inspraak van degenen die in de inrichting werkzaam zijn.
59. Een systematisch onderzoek naar de factoren die bepalend zijn voor de geestelijke volksgezondheid.
De huidige methodieken in de ambulante geestelijke gezondheidszorg (b.v. medisch-opvoedkundige bureaus, sociaal-psychiatrische diensten) toetsen op hun doelmatigheid.
In samenwerking met de maatschappelijke organisaties het patroon van dienstverleningen op het gebied van de geestelijke gezondheidszorg doorzichtig maken voor de cliënten.

RECREATIE

60. Coördinatie van het gehele recreatiebeleid door één departement.
61. Een tienjarenplan voor de openluchtrecreatie met financieel schema. Een rijkssubsidieregeling ter tegemoetkoming in de hoge kosten van het beheer van natuurterreinen; een schema voor het aankopen van gronden.

SPORT

62. Coördinatie van het gehele sportbeleid door één departement. Centrale punten van beleid: kaderopleiding en sportaccommodaties.
63. Jeugdwerk van sportorganisaties dat vergelijkbaar is met het gesubsidieerde jeugd- en jongerenwerk, op gelijke voet subsidiëren.

RUIMTELIJKE ORDENING

64. Hoofdpijnen van nationaal beleid — in grote lijnen gebaseerd op de Tweede Nota Ruimtelijke Ordening — vastleggen in facetplannen: lucht- en zeehavens, wegen (ook spoor- en waterwegen), militaire oefenterreinen, leidingstraten, gronden voor land- en tuinbouw, voorzieningen voor openluchtrecreatie.
65. Hoofdpijnen van provinciaal beleid vastleggen in globale streekplannen, die voor de gehele provincie en zoveel mogelijk in aansluiting op intergemeentelijke structuurplannen worden opgesteld. In de wet de mogelijkheid openen tot het instellen van interprovin-

- ciale commissies, bevoegd tot het vaststellen van plannen voor grensgebieden.
66. Bij het vaststellen van nationale en provinciale plannen streven naar coördinatie met de buurlanden. Voor beiderzijds van de landsgrenzen gelegen gebieden internationale commissies in het leven roepen en deze zo mogelijk met bestuursbevoegdheden toerusten.
 67. Een verdergaande integratie van de woningbouw in de ruimtelijke ordening.
 68. Voorkomen, dat de vertegenwoordigende lichamen zeggenschap verliezen over het planologische beleid: door deze colleges inzicht te verschaffen in de afweging van belangen die aan een ter vaststelling voorgelegd ontwerp ten grondslag liggen en daarbij alternatieve oplossingen te vermelden.
 69. Democratisering van het bestuur inzake de ruimtelijke ordening, met name door de voorschriften over het publiceren van in voorbereiding verkerende plannen en het horen van belanghebbenden te verruimen.
 70. Maatregelen ter voorkoming van speculaties in gronden.

VERKEER EN VERVOER

71. Een goed functionerend openbaar personenvervoer: bus, tram, trein en taxi. De behoefte aan openbaar vervoer op nationaal en regionaal niveau vaststellen. Aan de bedrijven compensaties verstrekken voor het onrendabele deel van hun diensten.
72. Gelijke start- en concurrentievoorwaarden scheppen voor het goederenvervoer per spoor, over de weg en te water.
73. In de Europese Economische Gemeenschap met spoed een gemeenschappelijk vervoersbeleid ontwikkelen voor de spoorwegen, het wegvervoer, de binnenscheepvaart en de pijpleidingen. Het vervoer beschouwen als een economische activiteit die ten doel heeft optimale diensten te bieden tegen zo laag mogelijke prijs.
74. Voor het verbeteren van bestaande en het aanleggen van nieuwe zee- en luchthavens een nationaal — zo mogelijk een Europees — beleid voeren, gericht op een rationele arbeidsverdeling in het kader van een verantwoorde ruimtelijke ordening, rekening houdend met de milieuhygiëne.
75. Op plaatselijk en regionaal niveau verkeersplannen opstellen: bijzondere aandacht voor de voetganger, vooral in de binnensteden; de verschillende verkeerstechnieken (voetganger en fiets; auto; bus en taxi; tram) in de centra van elkaar scheiden; meer — tegen betaling beschikbare — parkeergelegenheden scheppen

en tegelijk daarmee het op straat parkeren in de bebouwde kom zoveel mogelijk beperken.

NEDERLANDSE ANTILLEN EN SURINAME

76. Naar volledige onafhankelijkheid van de Nederlandse Antillen en Suriname, op basis van voorstellen die deze landen daartoe zullen indienen. Ook nadien zoveel mogelijk hulp blijven verlenen.

STAATKUNDIGE VERNIEUWING

77. De voorstellen van de Staatscommissie (tweede rapport) over de klassieke grondrechten aanvaarden. De rechter bevoegd maken wetten in formele zin buiten toepassing te laten, wanneer zij met deze grondrechten in strijd zijn.
In de Grondwet ook sociale grondrechten opnemen.
78. De invloed van de kiezer op de formatie en de samenstelling van het kabinet vergroten. Daartoe vanuit samenwerking met de ARP en de CHU ernaar streven vóór de verkiezingen een groot regeerakkoord met andere politieke partijen te sluiten over een gezamenlijk uit te voeren regeringsprogramma en over kandidaten voor de samenstelling van het kabinet.
Een kiesdrempel invoeren: bij de verkiezingen ten minste 5 zetels behalen.
79. Leidt hetgeen in het vorige punt wordt bepleit niet tot het gewenste resultaat, dan een herziening van de Grondwet in overweging nemen: rechtstreekse verkiezing van de minister-president dan wel directe verkiezing van de formateur, zoals door de meerderheid van de Staatscommissie voorgesteld (niet unaniem).
80. Verlaging van de leeftijd voor meerderjarigheid en voor actief kiesrecht tot 18 jaar.
81. De begrotingswetgeving onttrekken aan de Eerste Kamer. Wetsontwerpen die door de Tweede Kamer zijn aanvaard, verkrijgen de stilzwijgende goedkeuring van de Eerste Kamer, tenzij 15 leden van deze Kamer binnen 30 dagen, nadat het wetsontwerp is overgelegd, om behandeling ervan vragen.
(Minderheid wil afschaffing van de Eerste Kamer).
82. De burger heeft recht op informatie over het door de overheid gevoerde en te voeren beleid. Een wettelijke regeling over de openbaarheid van overheidsdocumenten en van aan de regering uitgebrachte adviezen tot stand brengen.
83. Ruimere financiële middelen voor parlement en fracties. Subsidieëring van de politieke partijen (het laatste niet unaniem).

84. Invoering van een ombudsman in gemeenten met meer dan 50.000 inwoners.
85. Benoeming van de Commissaris der Koningin door de Kroon na overleg met Provinciale Staten.
Benoeming van de burgemeester door de Kroon na overleg met de gemeenteraad (en met Gedeputeerde Staten; niet unaniem).
86. Een ingrijpende herziening van de bestuurlijke organisatie:
 - alle gemeenten opnemen in streek- of stadsgewesten, waarbinnen zij als bestuurseenheden blijven functioneren;
 - de bestuurlijke en financiële autonomie van de gewesten waarborgen;
 - op langere termijn het aantal provincies terugbrengen tot 4 of 5; deze provincies toerusten met belangrijke bevoegdheden (niet unaniem).
87. De korpsen van rijks- en gemeentepolitie verenigen in één landelijk politie-apparaat, dat in een gedecentraliseerde organisatie onderworpen blijft aan een effectieve democratische controle. De burgemeester blijft verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde.

JUSTITIE

88. De strafbepalingen ter zake van stimulerende en verdovende middelen besnoeien.
89. In de Wet op de kansspelen ruimte maken voor gereguleerde roulettes en voor kien- en lottospelen.
90. Herziening van de zedelijkheidswetgeving: geen strafbepalingen tegen gedragingen die, naar hedendaagse opvattingen omtrent de menselijke seksualiteit, niet schadelijk zijn voor het maatschappelijk leven.
91. Opheffing van discriminaties jegens de homofiele medemens (niet unaniem).
92. Versnelling van de civiele procedure.
93. Hernieuwde bezinning op het echtscheidingsrecht in het licht van de commentaren die inmiddels op het aanhangige wetsontwerp zijn uitgebracht.
94. Kosteloze rechtshulp voor ieder wiens inkomen lager is dan de premiegrens van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering.
95. De menswetenschappen in de rechtspraak integreren door ook dragers van die wetenschappen benoembaar te maken tot lid van de rechterlijke macht.

96. Herziening van de militairrechterlijke organisatie. Voortvarende vernieuwing van het militaire strafprocesrecht.
97. De onvoorwaardelijke vrijheidsstraf beperken: meer vermogensstraffen en verkorting van de termijn voor voorwaardelijke invrijheidstelling. De voorlopige hechtenis kortwieken. Verbetering van de bouwkundige en materiële voorzieningen ten behoeve van de strafrechtstoepassing.

SOCIALE VOORZIENINGEN

98. Een wettelijk jongerenstatuut voor de 14- tot 18-jarigen in het bedrijfsleven. Daarin met name voorschriften geven voor introductie, opleiding, werk- en rusttijden, vakantie en medische zorg.
99. De werkloosheidswetten aanvullen met voorzieningen die strekken tot herplaatsing in het arbeidsbestel (o.a. scholing).
Nagaan, op welke wijze de middelen van het wachtgeld- en werkloosheidsfonds kunnen worden aangewend voor het werkgelegenheidsbeleid.
Op langere termijn één loondervingswet.
100. In de arbeidsongeschiktheidsverzekering een bodemvoorziening voor niet-loontrekkenden aanbrengen.
101. Opheffing van het onderscheid tussen de verplichte, de bejaarden- en de vrijwillige ziekenfondsverzekering.
102. Op korte termijn de uitkeringen in gevolge de Algemene Ouderdomswet (AOW) en de Algemene Weduwen- en Wezenwet optrekken tot het peil van het netto minimumloon.
Op langere termijn: voor iedereen een welvaartsvast pensioen van tenminste 70 % van het laatst genoten inkomen, voorzover dat ligt beneden de premiegrens van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering; voor de weduwe een welvaartsvast pensioen gebaseerd op het laatst genoten inkomen, voorzover dat ligt beneden de genoemde premiegrens: 50 % van dat inkomen voor weduwen zonder kinderen, 70 % voor een weduwe met 4 of meer kinderen.

ZELFSTANDIGEN IN BEROEP EN BEDRIJF

103. Een effectief ontwikkelings- en saneringsbeleid voor het gehele midden- en kleinbedrijf, met inbegrip van de landbouw. Aan zelfstandigen die op hun bedrijf geen redelijk inkomen kunnen verdienen, de mogelijkheid bieden, zo nodig door een tijdelijke inkomens toeslag, het bedrijf te verplaatsen, een bedrijf in een andere sector te beginnen of een scholing te ontvangen voor een functie in loondienst.

104. Passende werkgelegenheid scheppen voor degenen die hun bedrijf moeten beëindigen. Ten behoeve van de zelfstandigen die hun bedrijf voortzetten, de bedrijfseconomische voorlichting uitbreiden ter versterking van hun concurrentiekracht en ter bevordering van hun samenwerking.
105. De vermogensvorming in beroep en bedrijf bevorderen om de oudedagsvoorziening te waarborgen en de investeringscapaciteit te vergroten: een belastingvrije reserve invoeren voor bedrijven die geen naamloze vennootschap zijn; de grondslag voor het heffen van vermogensbelasting vaststellen met inachtneming van de functie van het vermogen voor de oudedagsvoorziening.
106. Het ruilverkavelingsbeleid voeren op basis van een verantwoorde ruimtelijke ordening.
107. Het vraagstuk van de overschotten van enkele landbouwproducten oplossen door — rekening houdend met de totaliteit van behoefte en aanbod in de wereld — wijziging te brengen in het productiepatroon. Als middelen daartoe komen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid van de Europese Economische Gemeenschap in aanmerking: correcties in de prijsverhoudingen, onttrekking van gronden aan agrarisch gebruik en het afbreken van nationale regelingen die de concurrentie vervalsen.
Als tijdelijke oplossing kan ook voedselhulp in aanmerking komen.

MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING EN SAMENLEVINGSOPBOUW

108. Voor een goede functionering van maatschappelijke dienstverlening en samenlevingsopbouw — noodzakelijk in de huidige maatschappij — zijn met name vereist:
 - sociaal-wetenschappelijk onderzoek door de overheid zelf en, met steun van de overheid, door particuliere organisaties;
 - gemeentelijke of intergemeentelijke plannen voor de maatschappelijke dienstverlening;
 - een gebundeld aanbod van dienstverleningen, met inbegrip van die op het gebied van de maatschappelijke gezondheidszorg, op een centraal adres, bij voorkeur in een gemeenschapshuis voor buurt, wijk of dorp, dat tevens ruimte biedt aan sociale, culturele en (re)creatieve activiteiten.
109. Een raamwet op de maatschappelijke dienstverlening ontwerpen die:
 - financiële zekerheid biedt aan de organisaties;
 - beroepsmogelijkheden waarborgt;

- het toezicht van de overheid op de gesubsidieerde organisaties regelt;
 - het overleg tussen overheid en particulier initiatief structureert;
 - inspraak geeft aan degenen voor wie de maatschappelijke dienstverleningen bestemd zijn (bejaarden in tehuizen; jongeren in jeugdraden).
110. De regering brengt jaarlijks verslag uit van haar beleid ten behoeve van jeugd en jongeren, bejaarden, gehandicapten en buitenlandse arbeidskrachten.

KUNSTEN

111. Het subsidiebeleid herstructureren: de subsidies voor de verschillende kunstsectoren harmoniseren; in het beleid een stimulans leggen tot vernieuwing en experiment (toneel, orkesten).
112. De overheid bepaalt haar beleid ten aanzien van de kunsten zoveel mogelijk in samenspraak met kunstenaars en consumenten.

COMMUNICATIEMIDDELEN

113. Streven naar handhaving van een redelijke verscheidenheid in de publiciteitsmedia. Deze verscheidenheid in de pers bevorderen door overheidsmaatregelen, gericht op het behoud van de redactionele zelfstandigheid van bladen van uiteenlopende richting.
114. Het administratieve toezicht op de uitzendingen van radio en televisie vervangen door een toetsing van de programma's aan een code, te hanteren door een door de ormoep aangewezen ereraad.
115. In het gezamenlijke programma ruimte maken voor consumenten-voorlichting.
116. De toelating van nieuwe, kleine zendgemachtigden beperken, zo nodig door een wijziging van de Omroepwet.
117. Bij uitbreiding van radio- en televisienetten deze mede voor regionale uitzendingen bestemmen.

DEFENSIE

118. Zolang geen wederzijdse maatregelen worden genomen tot wapenvermindering, handhaving van de huidige defensie-inspanning — onvoorziene ontwikkelingen voorbehouden — rekening houdend met de stijging van lonen en prijzen. In verband hiermee binnen de defensie-inspanning meer nadruk leggen op kwaliteit dan op kwantiteit.

- De defensie-inspanning mede dienstbaar maken aan de vervulling van vredetaken in het kader van de Verenigde Naties, het streven naar een mondiaal veiligheidssysteem, de bestrijding van rampen in en buiten Nederland en het — op daartoe gedaan verzoek — verrichten van hulpverlenende activiteiten in ontwikkelingslanden.
119. Aan de militairen waar mogelijk inspraak verlenen in de werkwijze van het apparaat om het functioneren daarvan in menselijk en zakelijk opzicht verder te verbeteren.
 120. Aan dienstplichtigen en technisch-specialisten de gelegenheid bieden tot deelname aan en het verrichten van algemeen vormende activiteiten en het voortzetten van een beroepsopleiding.

FINANCIERING

121. Handhaving van de taken die de overheid nu al vervult, betekent, dat de overheidsmiddelen zullen moeten meegroeien met het nationaal inkomen. (In 1970 bedraagt het nationaal inkomen 100 miljard en de belastingopbrengst 29 miljard, derhalve 29 %).
122. In dit program worden nieuwe taken aangegeven, die bij realisering tot extra-overheidsuitgaven zullen leiden.
123. Waar mogelijk dient daarom ruimte voor de financiering van nieuwe taken gevonden te worden door voortdurende afweging van bestaande, minder dringend geworden taken tegen die nieuwe en door beteugeling van te vergaand perfectionisme.
Efficiency-onderzoek kan daarbij van betekenis zijn. Van groter belang is echter te zoeken naar nieuwe vormen en methoden van voortdurende kritische beoordeling van de noodzaak van beleids-taken, bijvoorbeeld door de instelling van een permanente commissie, ter advisering aan regering en parlement.
124. Daarnaast dient onderzocht te worden, waar redelijkerwijs de lasten van overheidsvoorzieningen (in meerdere mate) in rekening gebracht kunnen worden aan degenen die er individueel profijt van hebben, zoals bij parkeerplaatsen, zwembaden, rijbewijzen, leges-gelden, niet-beroepsmatig gebruik van waterwegen, onderdelen van de maatschappelijke dienstverlening e.d.
125. Van belang is verder, dat de nationale besparingen vergroot worden door het bezitsvormingsbeleid en door daarvoor geschikte financieringsmethoden bij verbetering van de oudedagsvoorziening.
Indien hierdoor meer ruimte ontstaat, zullen deze middelen echter in de eerste plaats ter beschikking moeten zijn voor verbetering van de financiering der gemeentelijke investeringen.
126. Ervan uitgaande, dat het voorgaande slechts in bescheiden mate zal kunnen bijdragen in de financiering van een ambitieus programma, zal in de eerstkomende jaren een zekere geleidelijke ver-

zware van de belastingdruk moeten worden aanvaard. Dit betekent, dat een belangrijk deel van de groei van de nationale middelen naar de collectieve sector wordt geleid ten koste van de groei van de particuliere bestedingen.

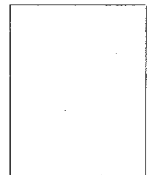
127. Willen deze belastingverhogingen werkelijk leiden tot een groter beslag van de overheid op het nationale inkomen, dan zal voorkomen moeten worden, dat zij zodanig in het economisch proces doorwerken, dat het reële aandeel van de overheid in feite gelijk blijft. Dit houdt onder meer in, dat de prijzen niet verder stijgen dan nodig is wegens de verhoging van de indirecte belastingen — afgezien van eventuele andere kostenstijgingen — en dat er geen looncompensatie wordt gegeven voor prijsstijgingen die rechtstreeks het gevolg zijn van verhoging van de indirecte belastingen. Wel zullen compensaties in de sfeer van de sociale zekerheid nodig zijn om de lasten niet te zwaar te laten drukken op de minstdraagkrachtigen.
128. Dit alles te bereiken zal slechts mogelijk zijn, als de overheid voor haar beleid de instemming en medewerking van het georganiseerde bedrijfsleven verkrijgt. Daartoe is het gewenst, dat de overheidsuitgaven en het financieringsplan worden ingepast in de sociaal-economische programmering op middellange termijn, die de overheid samen met het bedrijfsleven opstelt, waarin betrokken worden de groei van de overheidsvoorzieningen, de verdere uitbouw van de sociale zekerheid en hetgeen resteert in de sfeer van het vrij besteedbare inkomen (punten 32 en 38).

Als daarbij blijkt dat de particuliere sectoren samen niet bereid zijn het overheidsaandeel aanmerkelijk te laten toenemen, zal een geringere uitbreiding van de collectieve voorzieningen overwogen moeten worden, ten einde het ontstaan van een inflatiespiraal te vermijden.

129. Voor de komende periode wordt de bereidheid gevraagd de groei van de belastingmiddelen te doen uitgaan boven de groei van het nationale inkomen met maximaal $\frac{1}{2}$ % van het nationaal inkomen per jaar. Dit betekent, dat de belastingdruk in 4 jaar tijds zou stijgen van 29 tot 31 %. Er wordt van uitgegaan, dat de z.g. nominale progressie-opbrengst regelmatig wordt gecorrigeerd, ten einde te voorkomen, dat de belasting zwaarder zou gaan drukken op de inkomensstijging die nodig is om eventuele prijsstijgingen te compenseren.

De drukverhoging moet worden gerealiseerd door gelijke bijdragen van de directe en indirecte belastingen, ten einde de verhouding tussen deze beide soorten van belastingen niet verder scheef te trekken in verband met de internationale concurrentiepositie. Daarbij kan een deel van de reële progressie-opbrengst worden benut voor verhoging van de belastingvrije voet met doorwerking ook voor de middengroepen.

130. Vereenvoudiging van het systeem van de loon- en inkomstenbelasting wordt in toenemende mate noodzakelijk.
131. De gemeenten moeten in staat worden gesteld meer verantwoordelijkheid te dragen — ook financieel — voor noodzakelijk te achten voorzieningen. Gewenst is een herziening van de verdeelsleutels op grond waarvan de uitkeringen uit het gemeentefonds over de gemeenten verdeeld worden. De gemeenten en provincies delen in de voorgestelde stijging van de belastingdruk.

Aan

.....

.....